

**Monika Horáková, *Depolitizace – nesplněný cíl zákona o státní službě*
(Depolitizacja – niespełniony cel ustawy o służbie cywilnej),
„Acta Iuridica Olomucensia” 2022, vol. 17, no. 3, s. 62–70**

Monika Horáková zajęła się tematem depolitizacji służby cywilnej. Postawiła tezę, że w czeskiej ustawie o służbie cywilnej (Zákon o státní službě č. 234/2014 Sb) nie udało się w pełni wdrożyć zasady apolityczności. Zdaniem Autorki, aby administracja publiczna była efektywnie wykonywana, musi istnieć aparat biurokratyczny zdolny do realizacji zadań państwa w sposób profesjonalny, wykwalifikowany, bezstronny, a przede wszystkim skuteczny. Służba publiczna stabilizuje działanie administracji publicznej i podlega szczególnym regulacjom. Regulacje te opierają się m.in. na wspomnianej zasadzie apolityczności, a dodatkowo transparentności i profesjonalizacji, co wiąże się z równym dostępem do służby cywilnej. Zasady te chronią urzędnika przed naciskami politycznymi, ale też stanowią ochronę przed nadużywaniem władzy politycznej.

Patrząc na różnice między językiem czeskim a polskim, można stosować zamiennie pojęcia depolitizacji i apolityczności. W prawodawstwie czeskim zasada apolityczności zapewniana jest przede wszystkim przez: zakaz pełnienia funkcji w partiach politycznych, regulacje dotyczące naboru na stanowiska urzędnicze oraz obsadzania wyższych stanowisk w służbie cywilnej.

Depolitizację Autorka rozumie jako ograniczenie politycznych wpływów na wykonywanie administracji publicznej. Administrację publiczną traktuje przedmiotowo, jako zarządzanie sprawami publicznymi w państwie. Istotą depolitizacji jest ściśle odróżnienie i oddzielenie stanowisk politycznych od urzędniczych, jak też rozróżnienie i oddzielenie politycznych stanowisk kierowniczych od przynależnych służbie cywilnej. Przykładem będzie stanowisko sekretarza stanu w ministerstwie. Tym sposobem odróżnia się stanowiska obsadzone politycznie od stanowisk urzędniczych przynależnych do służby cywilnej. Realizacja tych założeń ma zapewniać stabilność owej służby.

Zasady apolityczności (depolitizacji) nie można – zdaniem M. Horákovéj – rozpatrywać oddzielnie od zasady transparentności, a ta wiąże się ze szczegółowymi zasadami rekrutacji i wynagradzania urzędników służby cywilnej, normowania spraw służbowych i systematyzacji (strukturyzacji, hierarchizacji) stanowisk urzędniczych.

W czeskiej ustawie o służbie cywilnej, w przeciwieństwie do polskiej, doprecyzowano status „przełożonego” (Zákon o státní službě, § 9), obwarowując tę funkcję dodatkowymi ograniczeniami. Problemem jest jednak, że formalny i bezwzględny zakaz pełnienia funkcji w partiach politycznych nie stanowi bariery przed faktycznym wpływem partii politycznych na służbę cywilną. M. Horáková zwróciła również uwagę na upolitycznienie procedury obsady kierownictwa służby cywilnej i jej zależności od ministra spraw wewnętrznych (Zákon o státní službě, § 13). Kolejny problem jest związany z ograniczonymi możliwościami zaskarżenia regulaminu służbowego (Zákon o státní službě, § 12). Po zmianach przepisów wzmocniono w dodatku zależność polityczną sekretarza stanu. Jednakże nowelizacja z 2019 r. czeskiej ustawy o służbie cywilnej przyniosła też pozytywne zmiany, poszerzając zakres stanowisk objętych procedurą konkursową. Doprecyzowano również rolę zastępców ministrów (Zákon o státní službě, § 84 ust. 1 w zw. z § ust. 1). Z drugiej

jednak strony zaostrzono niedookreślone kryteria oceny urzędników na kierowniczych stanowiskach. Jedną z przesłanek odwołania ze stanowiska jest bowiem stwierdzenie w ocenie służbowej, iż urzędnik osiąga niedostateczne lub jedynie dostateczne wyniki (Zákon o státní službě, § 60 ust. 1 pkt b).

Autorka dokonała w ten sposób krótkiego przeglądu przepisów czeskiej ustawy o służbie cywilnej i ich ostatnich nowelizacji pod kątem realizacji zasady apolityczności. We wnioskach końcowych uznała, że czeski ustawodawca nie doprowadził do pożądanego odpolitycznienia służby cywilnej i zapewnienia pełnej transparentności. Za pozytywne uznała zwiększenie zakresu procedur konkursowych, ale problemem pozostaje nadal, zależna od czynnika politycznego, obsada komisji konkursowych.

*Karol Dąbrowski**

<https://doi.org/10.14746/spp.2023.4.44.9>

* Karol Dąbrowski, dr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, e-mail: karol.dabrowski@mail.umcs.pl, <https://orcid.org/0000-0002-4513-3873>.